

Vizualizācija topošajam
Austra Mailiša projektam –
Šaolin lidojošo mūku
templim.

TEKSTS AGNESE KLEINA
FOTO MATISS AKURATERS UN NO DEKO ARHĪVA

UZLAIST GAISĀ BAMBUSU MEŽU

Tieši to arhitekts Austris Mailītis man mēģinās izstāstīt ar skici uz balta papīra lapas, kas tikko izvilka no somas, pēc tam, kad diktofonu jau būs izslēgts. Tā ir ideja vienam no viņa daudzajiem projektiem ārpus Latvijas. Austris ir šā gada, ja tā var teikt, atklājums. Maijā Arhitektūras gada skatē saņēmis *Arhitekta pēdu* par īpašu ieguldījumu Latvijas arhitektūrā, šobrīd arhitekts dzīvo starp Latviju, Koreju, Ķīnu un ASV.

Austrim patīk runāt par metaforām arhitektūrā. Te vietā piezīmēt, ka viņš pats ir kā balons, kas tā vien tiecas aizlidot prom. Lai saņemtu atbildi uz kārtējo jautājumu, tas jāsatver aiz aukliņas un atkal jānovelk lejā. Arhitektūra ir pietiekami nopietna māksla, tomēr sarunā vairāk pievēršamies radošajām tehnikām, nopietno pusi atstājot darbnīcā.

...Cilvēki, kas lieto māju vai vidi, nelieto arhitektūru, bet sajūtu. Piemēram, durvju klinķi. Arhitektūras tajā ir vismazāk. Sajūtu par vietu ietekmē lietu kopums, un arhitekts ir tikai viens no, kas to var ietekmēt. Tur vēl ir daudz citu, tostarp, piemēram, garderobists, kas pasniedz mēteli. Es daudz domāju par šo sajūtu, ko cilvēks saņem no arhitektūras. Svarīgas nav līnijas, ko zīmēju uz papīra, bet tas, kādu dzīvi cilvēks saņem (uzzīmētajā ēkā).

– Pastāv uzskats: ja ēka, dators vai

jebkas cits taustāms sagādā labas sajūtas, tad tā ir laba arhitektūra, labs dators, labs dīvāns.

– Tur noteikti ir vēl citi aspekti, piemēram, ekonomiskie, ekoloģiskie, sociālie, ilgtspējīgie, inovatīvie. Vispār arhitektūras kritika ir vesela zinātne. Protams, svarīgs funkcionālisms – kaut vai lai vilciena vagonā varētu ērti sakāpt pietiekami daudz pasažieru.

– Tu netaisi privātus objektus, tev tuvāka publiskā arhitektūra.

– Taisu gan. Pirmais bija Kalnciema ielas stūra nams (tagad viņa veikals un koncertzāle), kad Mārtiņš un Kārlis Dambergi vēl tikai sāka pirt tās mājas. Tagad izskatās, ka ēka tāda jau bija (tāds arī bija mērķis) un ir tikai restaurēta. Patiesībā pirmā stāva veranda ir jauna, un otrā stāva izbūves arī, lai ēkā iekļūtu vairāk gaismas. Pirms tam tur bija divi dzīvokļi, bet pirmajā stāvā – velosipēdu veikals un *laimētava*, kurā varēja nokļūt, tikai izejot caur tumšām istabiņām, bet logus slēpa slēgi. Tagad ēka kļuvusi caurspīdīga.

Šobrīd jau diezgan ilgi meditējam pie Akurāteru mājas Apšuciemā. Tas ir ilgtermiņa projekts, kas vēl pat nav sāks būt. Saimniekiem va-sarnīca ir ļoti mīļa, bet tai ir dažādas tehniskas problēmas. 60.–70. ga-dos Komponistu savienība izdomāja, ka komponistiem vajag vietu priežu mežā, kur viņi vasarā svaigā gaisā varētu komponēt. Kopā ar Inženieru savienību tika uzbūvēta tāda kā komūna 300 metru no jūras. Bija speciāli noteikumi, piemēram, mājas nedrīkstēja siltināt, lai tajās varētu uzturēties tikai vasarā.

Ar mūziķi Matīsu Akurāteru jau sen esam tuvi draugi. Man arī pašam gribas spēlēt. Vienmēr interesējušas tādas radošās sfēras kā – filmu uzņemšana un spēja sniegt cilvēkiem emocijas caur kino ekrānu, mūzika kā kolosāla māksla, ko nemaz nevaru raksturot, scenogrāfija un mode. Vienu laiku domāju – kā tas nākas, ka esmu nonācis arhi-tekstūrā. Vecāki ir mākslinieki – scenogrāfija, kino, savulaik braukāja pa Eiropu. Iespējams, tāpēc man tik ļoti tas viss patīk. Bērnībā mājās visu laiku kaut kas notika. Bija laiki, kad tika taisīti lieli darbi, un tāpēc mājās bija pilnas ar cilvēkiem. Kaut man tuva šī socializēšanās, ļoti patīka arī vienam staigāt pa mežu. Ar savām domām, savā nodabā. Joprojām mācos dzīvot kopā ar citiem cilvēkiem. Arhitektūra ir viens no veidiem, kā varu radoši izpausties. Man arhitektūra ir māksla, kas apvieno dažādas disciplīnas, tehniskās un sociālās zinātnes.

– **Tagad tavš projekts numur viens ir Šaolin Lidojošo mūku templis.**

– Es mēdzu daudz sapņot, jo mani nomodā sapņi reāli piepildās. Piemēram, man iepatikās dzenbudisms. Un pēkšņi nokļuvi vietā, kur tas ir radies, lai taisītu Šaolin Lidojošo mūku templi. Joprojām to nevaru aptvert. Pirms dažiem gadiem domāju: kad būšu vecāks, būtu forši kaut kur aizlidot, skicēt tai vietai projektu un tad braukt uz turieni atkal, lai uzskicēto būvētu. Un man izdevās piedalīties EXPO projek-tā, bet tagad braucu uz akmeņlauztuvēm meklēt akmeņus Šaolin templim.

– **Kā tu īsti tiki pie iespējas projektēt EXPO paviljonu?**

– Zvanīja Ansis Egle un jautāja, kas, pēc manām domām, esot for-šie, jaunie arhitekti. Atteicu, ka viņš ir pareizi piezvanījies. Paviljona bū-vei laika nebija nemaz, un viņš gribēja sarīkot arhitektu breinstormu.

«Man zvanīja un jautāja, kas esot foršie, jaunie arhitekti. Atteicu, ka ir pareizi piezvanījies.»

Nosaucu pāris vārdu un teicu, lai ņem mani arī. Vēl tagad atceros to slapjo oktobra rītu, kad kaut kas saslēdzās, bet varēja arī neraslēgties. Ja tu sapņo, tev jau ir kaut kāds virziens. Mums iedeva 10 dienas, lai izveidojam katrs savu konceptu, un mūsējais uzvarēja. Tā bija radoši ļoti inten-sīva nedēļa. Mājās bija pilns ar cilvēkiem, guļamistaba pārvērsta par darbnīcu. Ideja par vējā

plīvojošajām lapiņām radās jau agrāk, 2004. gada Dziesmu un deju svētku scenogrāfijas ietvaros – tās bija fons dejotājiem. Latvijā reakcija par pašu paviljonu bija ļoti klusa, tikmēr pasaulē tas izraisīja salīdzinoši lielu rezonansi. Par mums bija publikācijas angļu, spāņu un ķīniešu va-lodā, un tagad pie manis piesakās strādāt arhitektūras praktikanti no Meksikas. Nupat biju Korejā, aizbraucu apskatīties potenciālā projekta vietu. Dienvidkorejas armijai vajag lidošanas simulatoru. Vienlaikus jādodom arī par projektu ASV. Šobrīd mans sapnis redzēt pasauli piepil-dās. Mani fascinē moments, kad doma un materiāls sāk mijiedarboties viens ar otru un pēc tam ar cilvēkiem, kuri to lieto. Tū radi kaut ko jaunu, un tas ir ļoti aizraujoši.

– **Kad tu radi savus projektus, tostarp EXPO paviljonu, tev nav bail, ka cilvēki var nepieņemt rezultātu?** ➤

DEKO SARUNĀJAS □

Dosjē

Austris Mailītis

Dzimis 1984. gadā.

Studējis RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē.

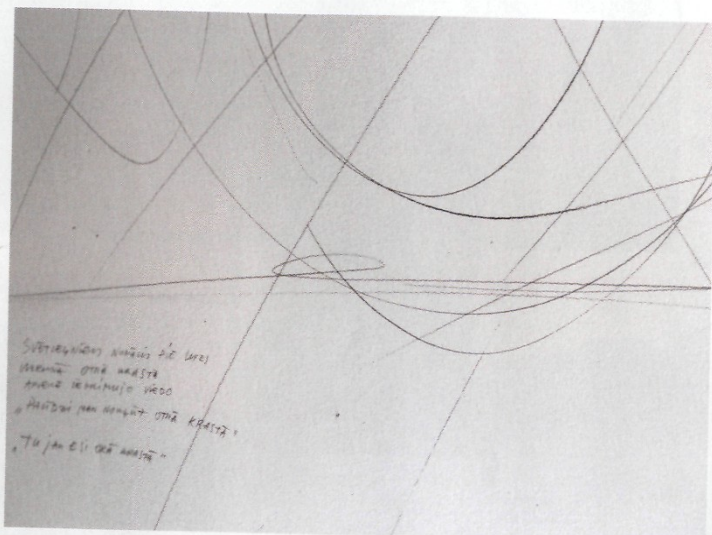
Strādājis Andreja Ģelža *Brīnišķīgo projektu birojā*.

Sadarbojies ar arhitektiem Ingridu Lindenbergu, Ināru Caunīti, Lienī Griezīti, Uģi Šēnbergu un Juri Pogu.

Nozīmīgākie projekti

- Dzīvojamās un biroju ēkas rekonstrukcija Kalnciema ielā 35.
- Līdzautors savulaik ļoti populārajai, bet nu jau izbijušajai kultūras kafejnīcai *META-KAFE*.
- Viens no galvenajiem autoriem projektam, kas uzvarēja Mežaparka Lielās estrādes konkursā.
- Latvijas paviljona *EXPO 2010* Šanhajā idejas autors.

4 LIETAS, BEZ KURĀM AUSTRIS NEVAR (ar paša skici)

Zimulis.

Ātrāks par datoru.

Grāmata par dzenbudismu.

Tuvs šāds pasaules redzējums.

Ārpuse.

Aiz durvīm, aiz pilsētas un citām robežām.

Daba ir lielisks iedvesmas avots.

Tukšas telpas ar gaišām sienām.

Tās ir atvērtas cilvēkiem un gaismai.

► – Nē. EXPO kontekstā varēja baidīties par daudz ko citu, piemēram, laika trūkumu, budžetu, par to, kas vispār ir Ķīna. Kad prātā kopā saliekas, kā ideja kombinēties ar materiālu, iestājas pārliecība, ka tas darbosies. Procesā pirms idejas pārlic visādus variantus un iespējas, bet, kad *piešķijas*, tad šaubu nav. EXPO vispār bija baigā iedvesma. Iedvesmoja fakts, ka pārstāvam Latviju, ka mums ir forša ideja. Divās nedēļās bija jāuztaisa skiču projekts, jāizdomā, kā piemēroties noteikumiem, jo lidošanas tehnoloģija bija pati par sevi liela, līdz ar to paviljons bija par augstu. Beigās mums atļāva būvēt augstāku, jo izskaidrojām, ka citādi nevar. Līdz ar to mums bija augstākais paviljons uzreiz pēc pašas Ķīnas.

Daudzi saka, ka arhitektūrai ir jāatspoguļo savs laikmets. Bet es ieeju mežā pavasarī, kad plaukst lapas, un nevaru pateikt, vai tas ir jauns vai vecs mežs. Tur viss ir kopā. Viss ir viens. Laikmets neeksistē. Tas mani iedvesmo un vienlaikus ir interesants aspekts, ko mēģinu izmantot arhitektūrā. Tagad domāju par Šaolin – gribu radīt sajūtu, ka tas vienlaikus ir jauns un vecs. Tur ir tāda ieleja, ko gribētu izklāt ar veciem ķīniešu jumta dakstiņiem, kas no apakšas spīdētu. Apvienot dabisko materiālu ar seno un jauno kultūru.

– **Tomēr mūsdienās, kad pasaulē ir tik daudz visa kā, kad kultūrā valda uzslāņojumu uzslāņojumi, ir ļoti grūti radīt bezlaicīgu mežu.**

– Skaidrs. Tie ir idealizēti uzstādījumi. Tomēr saka, ka visabsurdākās idejas, iespējams, ir vislabākās. Iespējams. Galvenais ir abstrahēties un nedomāt par lietām, kas pieliek pie zemes. Tas ir mans paņēmieni – izslēgt apstākļus un lidot. Tad kaut kas nāk, kaut kas izdomājas. Ideju realizējot, tāpat jādodomā par tūkstoš «zemes lietām».

– **Kāpēc Šaolin Lidojošo mūku templis? Ko slēpj šis nosaukums?**

– Uz EXPO atbrauca cilvēki no Šaolin – viņi arī gribot lidot. Vieta, no kurienes viņi ieradās, ir Ķīnas centrālais svētais kalns. Tur sākās senās Ķīnas civilizācija, tika izgudrots šaujampulveris, kompass un papīrs. Kopš laika gala tur, ielejā, atrodas arī vecās universitātes un templi, tostarp Šaolin templis, kur aizsācies dzenbudisms un kungfu. Tagad tur blakus ir arī slēpošanas trase, kas pieder ķīniešiem, viņš atbrauca pie mums uz EXPO. Viņš grib attīstīt apkārtējo infrastruktūru un uzbūvēt pats savu vēja tuneli, lai rīkotu priekšnesumus, lai cilvēki varētu iet paši lidot kā Siguldā. Tas viss tur būs – kalna galā ar ezeru pakājē. Turpat ir kungfu universitāte, kur desmitiem tūkstošu nodarbojas ar cīņas mākslu. Gribu ierosināt projekta pasūtītāju visu sasaistīt ar Šaolin, lai klostera mūki vēja tunelī rāda savus priekšnesumus. Visi tie mīti un patiesības par levitāciju, mūžīgās ilgas pēc tās – tas jau ir dzenbudismā, ko viņi kopj. Mūsu vēja tunelis būtu vēl viens solis tam pretī. Un visam ir turpinājums – es jau minēju par dakstiņiem pa visu ieleju. Pašu būvi gribu veidot mūsdienīgu, bet salikt no akmeņiem. Akmens kā vecs būvniecības paņēmieni un tam pretī jauna forma, kā tos salikt.

Daudzus no pasūtījumiem man piespēlēja *Aerodium*. Viņi pārdod tuneli un parāda klientam EXPO vai Šaolin skices. Klients saka: «Uztaisiet man tādu pašu?» Uz ko mēs: «Varbūt citādu?» – «Labi, atbrauc parunāties.» Piemēram, Ķīnā ir liela sala ezera vidū – kaut ko vajag uz tās uztaisīt. Tas Šaolin džeks ir ļoti foršs cilvēks, bērnbībā dzīvojis zemniecā – tādā kā alā. Staigājām pa to salu, skatos: māla klintis, tajās ļoti skaistas alas. Un ķīniešiem man saka – es tādās reiz dzīvoju. Izrādās, tās ir nabadzīgu zemnieku mājas. Neliela telpa, viss no māla, sānos māla gultiņa. Ķīniešiem tagad ir bagāts, bet savulaik pieredzējis visu ko, bijis arī karavīrs. Viņš uzticas, un mēs diezgan labi saprotamies.

– **Ar kādām sajūtām maijā saņēmi Arhitekta pēdu?**

– Biju ļoti pārsteigts. Tagad ir kaut kāda atbildība, tikai mēģinu saprast, kas tā ir par atbildību. Vienlaikus priecājos, ka tas viss ar mani notiek jau tagad, 27 gadus, ka nebūs vecam jābrauc uz Ķīnu meklēt akmeņus. Nav tā, ka man vajag tikai liela mēroga projektus. Varu taisīt dažāda izmēra mākslu, bet lietojamu mākslu. Katrā lietā gribu ielikt kaut ko īpašu, lai tas man ir interesanti, bet arī ne pašmērķīgi. Ir vērts visu laiku kaut ko pagriezt citādi, paskatīties no otras puses. Tā mūsu pasaule kļūst plašāka visu veidu emociju un prāta ziņā. Protams, izgudrots jau ir tik daudz, bet tas ritenis nekad nebeigsies.

– **Kas ir tavi arhitektūras role models, paraugi, kam līdzināties?**

– Man patīk japāņu arhitekti SANAA. Viens no viņu nesējamiem darbiem ir Modernās mākslas muzejs. Vienkārša, balta telpa ar caurumiem pa vidu. Japāņi nofotografēja uz grīdas nokritušas ūdens lāses – paskaties uz bildi un ēku un uzreiz saproti viņu konceptu. Tik vienkārša metafora, tajā pašā laikā viņu arhitektūra ir tik tēlaina. Viņi nenāk virsū ar kaut kādām idejām, mēģinot ar tām apgāzt, bet ļauj telpā iespidēt saulei. Otrs – Aleksandrs Brodskis (*Alexander Brodsky*), krievu mākslinieks arhitekts. Viņš uzbūvēja absolūti modernu restorānu uz laipas, kas ieiet Maskavas upē. To sauc *95 Degree Restaurant*, un tas veidots no netēstiem balķiem, kas novietoti nedaudz ziņā, tieši 95 grādu leņķī. Tik vienkāršas lietas. Kamēr līdz tādām nonāc... No mūsdienu dažādības jāiet atpakaļ uz pirmsākumu, jāabstrahējas. Aizmirst visu, ko zini, un sākt no sākuma. Jo vairāk vari aizmirst, jo labāk. Un neizdomāt – es esmu tāds un tāds, bet atstāt telpu jaunām idejām. Negribu būt noslēgts loks. ■